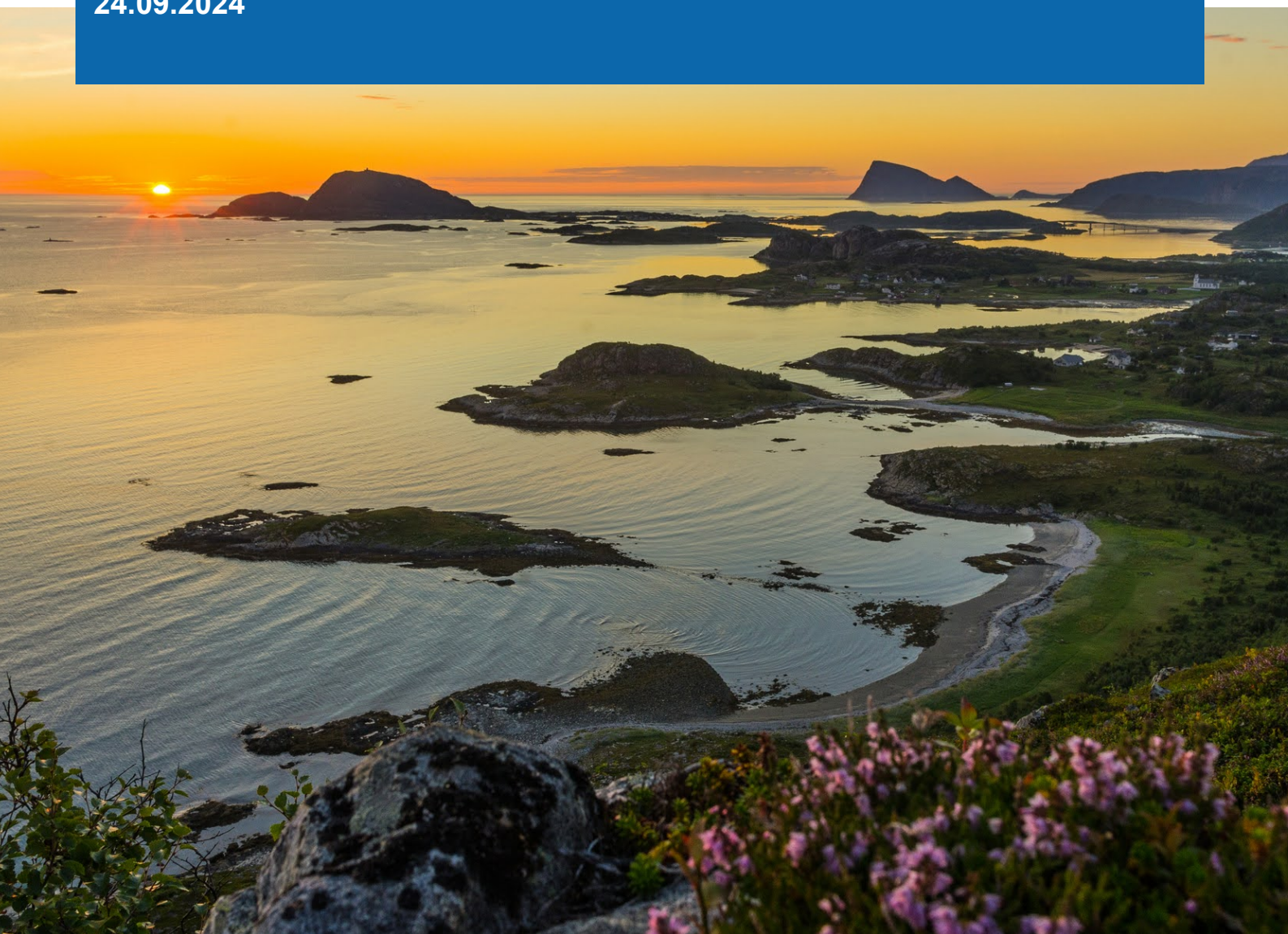

Kommunedelplan for naturmangfold 2025–2032

Planprogram til offentlig ettersyn
24.09.2024

Bidrag til	Oppfølging av kommunens forpliktelser og mål innen arealbruk, klima og miljø i kommuneplanens samfunnsdel 2020–2032, <i>Tromsø vil</i>. Kommunestyret i Tromsø har bestilt en kommunedelplan for naturmangfold, 22. november 2023.
Saksnummer	22/19267
Prosjekteier	Mette Mohåg, direktør for avdeling Bymiljø
Styringsgruppe	Bymiljøs ledergruppe (BLG): - Cathrine Henaug –seksjon for utemiljø og mobilitet - Dag-Ivar Andreassen –seksjon for bygg - Geir Helø –seksjon for vann og avløp - Ragni Løkholm Ramberg – seksjon for byutvikling - Sigrid Mogård-Jansen –seksjon for næring og bærekraft
Sammendrag	Naturen legger grunnlaget for livet på jorden og er en forutsetning for å utvikle økonomisk og sosialt bærekraftige samfunn. Samtidig forringes naturen raskere enn noen gang tidligere i menneskehetens historie, også i Norge. Naturtap av dette omfanget undergraver oppnåelsen av FNs bærekraftsmål, og det haster med å reversere forringelsen av natur. Tromsø kommunestyre har vedtatt å utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold. Kommunedelplanen skal følge opp delmålene i kommuneplanens samfunnsdel som omhandler klima- og miljømessig bærekraft og arealstrategien. Kommunedelplanen er innlemmet i planstrategi og planoversikt for perioden 2024–2027. Hovedformålet med kommunedelplan for naturmangfold er todelt: Å styrke kunnskapsgrunnlaget og kompetansen om naturmangfoldet i Tromsø kommune for en mer kunnskapsbasert, forutsigbar og forpliktende forvaltning, og å angi retning for kommunens videre arbeid med å ivareta naturmangfold. Planprogrammet setter overordnede rammer for utarbeidelsen av kommunedelplanen og dens innhold. Planprogrammet redegjør for: formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, og mulige alternativer og behovet for utredninger. I tillegg beskriver planprogrammet kommunens rolle for å ivareta naturmangfold, sentrale lovverk og føringer og planlagt innhold i kunnskapsdelen og handlingsdelen.
Prosjektleder	Enhet for klima, miljø og landbruk ved Ragnhild Kirkhus
Dato	24.09.2024

Innholdsfortegnelse

1. Innledende om planen	4
1.1. Formålet med planen	4
1.2. Hva er naturmangfold?	4
1.3. Plantype og planområde	4
1.4. Kommunens rolle	5
2. Sentrale lovverk og føringer.....	6
2.1. Sentralt lovverk	7
2.2. Nasjonale føringer	7
2.3. Regionale føringer.....	8
2.4. Lokale føringer	8
3. Kommunedelplanens innhold	10
3.1. Planen som kunnskapsgrunnlag	10
3.2. Planen som styringsverktøy	11
4. Planprosess og medvirkning.....	12
4.1. Planprosessen	12
4.2. Organisering av planarbeidet	12
4.3. Medvirkning	13
4.4. Framdriftsplan	14
4.5. Midler avsatt til planarbeidet	14
5. Dette ønsker Tromsø kommune særlig innspill på	15

1. Innledende om planen

1.1. Formålet med planen

Hovedformålet med kommunedelplan for naturmangfold er todelt:

- Å styrke kunnskapsgrunnlaget og kompetansen om naturmangfoldet i Tromsø kommune for en mer kunnskapsbasert, forutsigbar og forpliktende forvaltning.
- Å angi retning for kommunens videre arbeid med å ivareta naturmangfold.

Kommunedelplan for naturmangfold skal følge opp framtidsvisjonene og målene som er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel 2020–2032, *Tromsø vil*. Kommuneplanens samfunnsdel har klima- og miljømessig bærekraft som ett av sine tre samfunns mål og inneholder også en arealstrategi for bærekraftig bruk og tilrettelegging av areal. Den ferdige kommunedelplanen kommer særlig til å støtte opp om ambisjonene i arealstrategien og målene om klima- og miljømessig bærekraft.

Kommunedelplanen skal bidra til å stanse tapet av natur og øke restaureringen av forringede naturområder. Dette fordrer oppdatert, tilstrekkelig og tverrfaglig kunnskap om naturmangfoldet i kommunen, og planarbeidet skal bidra til å samle eksisterende kunnskap og identifisere kunnskapsmangler og trusler mot naturmangfoldet.

Videre skal kommunedelplanen sikre naturmangfold plass på den lokalpolitiske dagsordenen. Oppmerksomheten rundt naturmangfold skal løftes i kommuneadministrasjonen og blant innbyggere, næringsliv, politikere og andre beslutningstagere.

1.2. Hva er naturmangfold?

Begrepet 'naturmangfold' favner alle de ulike livsformene som finnes i naturen, og er definert i naturmangfoldloven som summen av biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold.

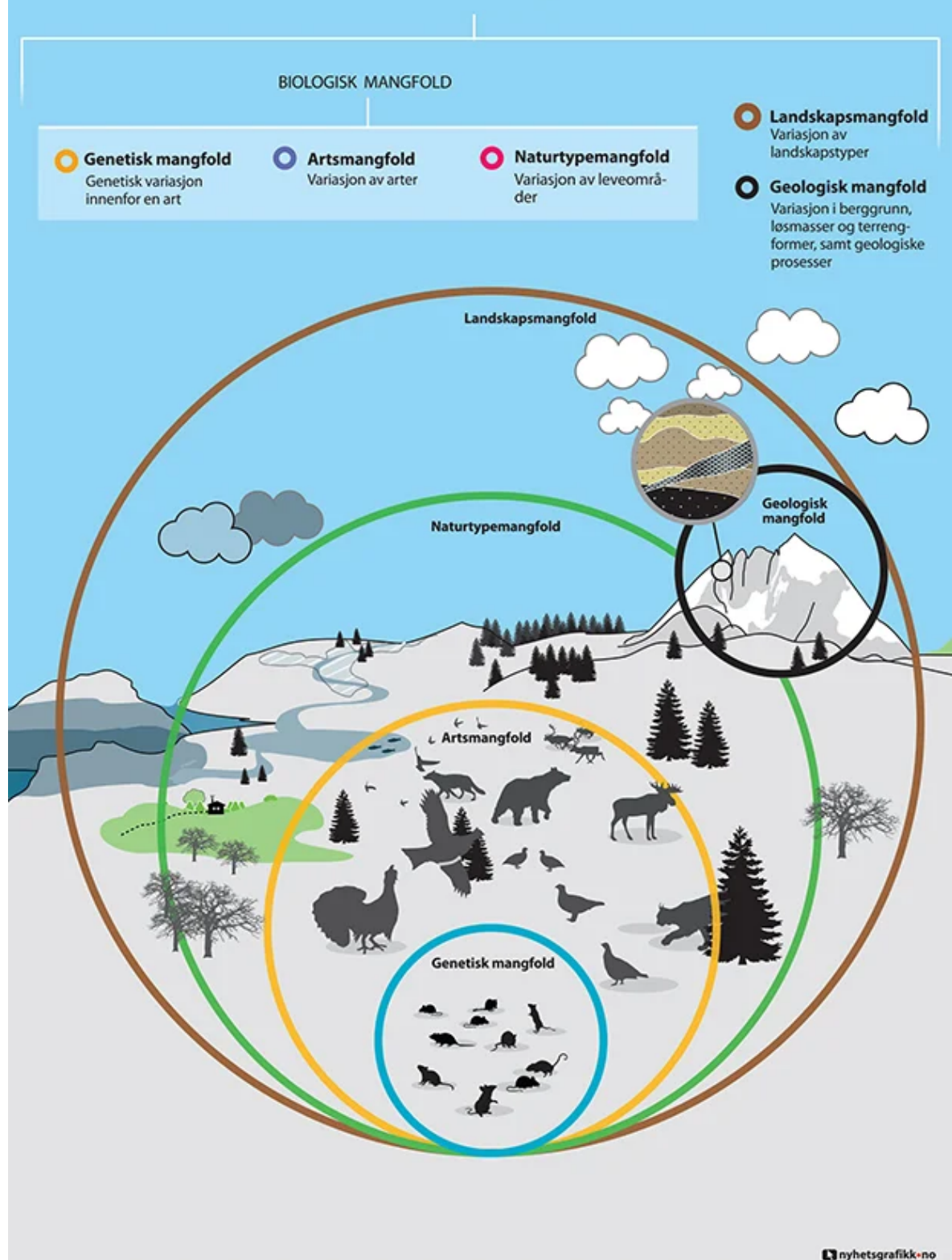
Biologisk mangfold omfatter alle arter og det genetiske mangfoldet innenfor artene, alle økosystemer, samt de økologiske sammenhengene mellom gener, arter og økosystemer. Mangfoldet av landskap sikter til større sammenhenger i naturen og variasjonene og sammenhengene mellom dem. Landskap som har fellestrekk i innhold, sammensetning og form omtales som landskapstyper. Geologisk mangfold omfatter mangfoldet av mineraler, berggrunn, løsmasser og landformer, og de geologiske prosessene som skaper dem.

Det landskapsmessige og geologiske mangfoldet legger grunnlaget for den levende naturen, samtidig som det biologiske mangfoldet også påvirker landskap og geologi. Det er derfor nær sammenheng mellom biologisk, landskapsmessig og geologisk mangfold. Disse definisjonene og sammenhengene er illustrert i figur 1.

1.3. Plantype og planområde

Planen for naturmangfold skal være av plantypen tematisk kommunedelplan (også kalt en kommunedelplan for samfunnstema), som vedtatt av Tromsø kommunestyre 22. november 2022. Kommunedelplan for naturmangfold skal ha en tidshorisont på 8 år og blir gjeldende fra det tidspunktet forslaget til ferdig plan blir politisk vedtatt. Kommunedelplanen skal omfatte hele Tromsø kommunes geografiske område, både på land og i vann. Når forslaget til kommunedelplanen blir vedtatt, skal den legges til grunn ved arealplanlegging og annen forvaltning som kan ha betydning for naturmangfoldet, slik at hensynet til naturmangfold ivaretas systematisk gjennom kommunens arbeid. Kommunedelplanen blir ikke et juridisk bindende dokument.

Naturmangfold

Figur 1: Illustrasjon av begrepet naturmangfold. Definisjonene og sammenhengene mellom biologisk, landskapsmessig og geologisk mangfold framstilles. Figuren er utarbeidet av Nyhetsgrafikk og hentet fra Meld. St. 14 (2015-2016).

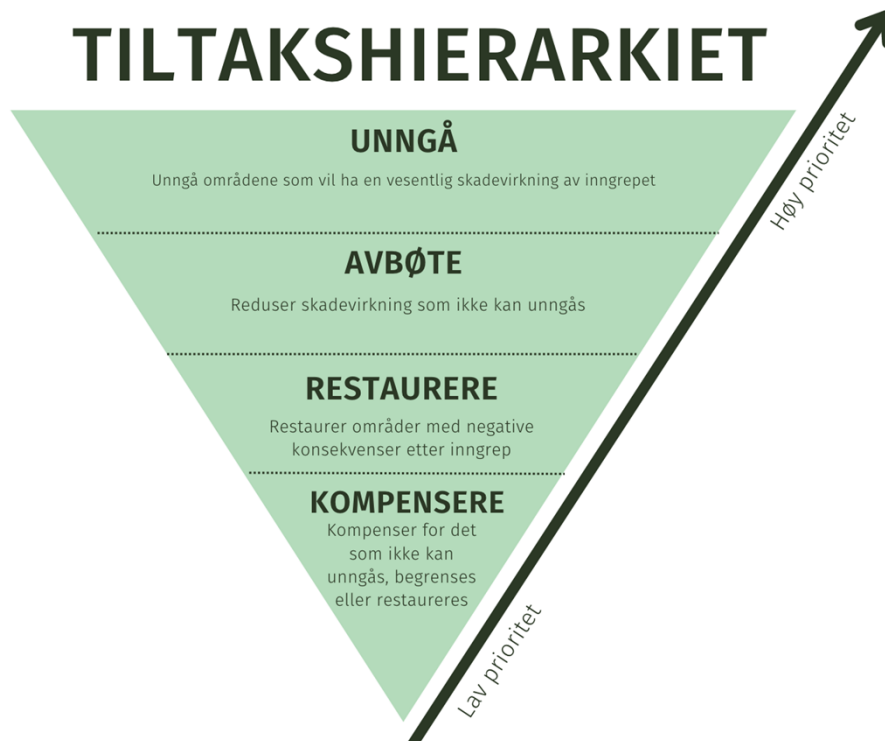
1.4. Kommunens rolle

Tromsø kommune har ansvar for å ivareta naturmangfold gjennom kommunens ulike roller: som planmyndighet og saksbehandler, grunneier, lokal beredskapsmyndighet, innkjøper, arbeidsgiver, og veileder til innbyggere og næringsaktører i kommunen. I tillegg er kommunen tilsynsmyndighet i henhold til særlover, deriblant jordloven og skogbruksloven.

Plan- og bygningsloven er et svært viktig verktøy for kommunene for å ta vare på natur. Summen av enkeltbeslutninger etter plan- og bygningsloven former i stor grad hvordan samfunnet utvikles og hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt på kort og lang sikt. Miljødirektoratet regner arealbruksendringer som den klart viktigste årsaken til at mange arter og naturtyper står i fare for å forsvinne fra Norge. Derfor er helhetlig og langsiktig arealplanlegging vesentlig for å hensynta naturmangfold.

Til tross for at vurderinger om naturmangfold er påkrevet i store deler av kommunal forvaltning, har de færreste saksbehandlere spesialkompetanse på området. Kunnskapsgrunnlaget i den ferdige kommunedelplanen kommer til å bidra med oversiktlig kunnskap i administrasjonen og at kommunens interne spesialkompetanse blir brukt best mulig i forvaltningen.

Nasjonal politikk er tydelig på at den mest verdifulle naturen skal bevares i arealbeslutninger så langt det lar seg gjøre og sett i lys av andre samfunnsmål. I tilfeller der naturmangfold veies opp mot andre samfunnshensyn, bør avveilingen beskrives og begrunnes etter statlige planretningslinjer. Da er det viktig at kommunen fører helhetlig og strategisk planlegging basert på oppdatert kunnskap for å kunne ta informerte beslutninger om naturmangfold. Miljødirektoratets tiltakshierarki (figur 2) anbefaler å først og fremst unngå inngrep som kan ha negativ påvirkning på naturen. I tilfeller der andre samfunnshensyn utveier hensynet til naturen, har kommunen mulighet til å fastsette avbøtende tiltak for å redusere negative konsekvenser for naturmangfoldet, stille krav om restaurering av arealer som skades av inngrepet, eller, som siste utvei, stille vilkår om økologisk kompensasjon.

Figur 2: Tiltakshierarkiet. Illustrerer prioriteringen av tiltak for å redusere skader på natur, miljø og samfunn. Figuren er utarbeidet av Naturviterne, basert på Miljødirektoratets opprinnelige figur.

2. Sentrale lovverk og føringer

Kommunedelplan for naturmangfold skal følge internasjonale, nasjonale og regionale føringer, og skal legge statlige og regionale pålegg og retningslinjer til grunn. Den kommunale planleggingen skal ivareta nasjonale og regionale interesser, samt bidra til å gjennomføre internasjonale avtaler innenfor lovens virkeområde.

2.1. Sentralt lovverk

De to mest relevante lovene for kommunens naturforvaltning er plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven. Begge disse er sektorovergripende lover og er hierarkisk plassert like under Grunnloven. Kommunens plan for naturmangfold skal være i samsvar med formål, prinsipper og krav som stilles i naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven.

Plan- og bygningsloven er det mest sentrale lovverket for hvordan arealene i kommunen disponeres. Lovens formålsparagraf er å «fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner». Med dagens forståelse av hva som utgjør en bærekraftig utvikling, utgjør klima-, miljø- og naturmessige forhold en fundamental rolle for å oppnå bærekraft. Plan- og bygningsloven gir kommunen blant annet myndighet til å stille bestemmelser om natur, klima, grønnstruktur, landskap, friluftsliv og miljøkvaliteter i arealforvaltningen. I tillegg stiller plan- og bygningsloven krav til utformingen og utarbeidelsen av kommunedelplaner, som blir beskrevet nærmere i kapittel 4. Disse kravene skal sikre samordning og tverrfaglighet i vurderinger av samfunnsinteresser.

Naturmangfoldloven er den mest sentrale loven innen naturforvaltning, og regulerer forvaltning av arter, fremmede organismer, områdevern, utvalgte naturtyper og leveområder for prioriterte arter. Naturmangfoldlovens formål er å ta vare på naturmangfoldet gjennom bærekraftig bruk og vern av naturen, slik at naturen kan fortsette å legge grunnlaget for menneskers virksomhet, helse, kultur og trivsel, nå og i framtiden. Føre-var-prinsippet står sterkt i naturmangfoldloven, og derfor er det avgjørende for forvaltningen at beslutninger som kan påvirke naturen gjøres på bakgrunn av et oppdatert og grundig utarbeidet kunnskapsgrunnlag, slik som denne planen skal bidra til å utarbeide. Naturmangfoldloven gjelder for alle sektorer som forvalter natur og naturmangfold eller som tar beslutninger som har konsekvenser for natur og naturmangfold. Loven skal sikre at mulige naturforringelser utredes og at avveier mellom naturmangfold og andre samfunnsinteresser blir beskrevet.

I tillegg finnes flere lover og forskrifter som omhandler naturmangfold. Eksempler på disse er forurensningsloven, jordloven, vannressursloven og vannforskriften, klimaloven, friluftsløven, skogbruksloven, viltloven, miljøinformasjonsloven, kulturminneloven, motorferdselloven, laks- og innlandsfiskeloven, nydyrkingsforskriften og gjødselvereforskriften.

2.2. Nasjonale føringer

Staten legger føringer for kommunens arbeid med naturmangfold, hovedsakelig gjennom nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 og statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Det forventes at det publiseres nye statlige planretningslinjer i løpet av arbeidet med denne kommunedelplanen.

I de nasjonale forventningene og de gjeldene statlige planretningslinjene presiseres det at «naturen er livsgrunnlaget vårt, og en forutsetning for utvikling av økonomisk og sosialt bærekraftige samfunn». Kommunal planlegging skal bidra til å beholde naturverdier og god miljøtilstand i vann, og naturforvaltningen skal sees i sammenheng med klimaendringene. Dette betyr blant annet at kommunen forventes å hindre nedbygging og omdisponering av arealer som er viktige for bevaring av naturmangfold, for reduksjon av klimagassutslipp eller for tilpasning til et klima i endring. Særlig omtales nedbygging av strandsonen, arealbeslag i forbindelse med fritidsbebyggelse, samisk kultur og næringsutøvelse, og natur i byer og tettsteder. I tillegg vektlegges behovet for oppdatert kunnskap om og strategisk arbeid med naturmangfold i kommunene, eksempelvis gjennom en kommunedelplan for naturmangfold.

Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold, også kjent som naturavtalen, gir rammer for nasjonal politikk, og det er varslet at en kommende stortingsmelding kommer til å presisere hvordan dette rammeverket skal følges opp i Norge. Enn så lenge gjelder stortingsmeldingen Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold, Meld. St. 14 (2015–2016). Denne peker i samme retning som de nasjonale forventningene og de statlige planretningslinjene, og peker på kommunenes uvurderlige rolle som arealforvalter i arbeidet for å bevare natur. Her blir også viktigheten av naturen trukket fram: «Å bevare og sikre bærekraftig bruk av naturlige økosystemer på en slik måte at de framstår som velfungerende, er nødvendig for menneskets framtid» og «velfungerende økosystemer er en forutsetning for vekst og velferd i alle samfunn».

Figur 3: Røssholmen landskapsvernområde. Foto: Bo Eide.

2.3. Regionale føringer

Troms fylkeskommune, tidligere Troms og Finnmark fylkeskommune, har flere førende planverk. Mest sentral er fylkesplan Troms 2014–2025 med kapittel 6: Arealpolitikk og -forvaltning, som sier noe om hvordan fylkets arealforvaltning skal være forutsigbar og bærekraftig. I tillegg gjelder Statsforvalteren sitt regionale miljøprogram for jordbruket i Troms og Finnmark 2023–2026, som omtaler ulike miljøutfordringer i sammenheng med biologisk mangfold, kulturlandskap, friluftslivsverdier og kulturmiljø, og Troms fylkeskommunes regionale plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016–2027 som omhandler muligheter til å drive friluftsliv og for bærekraftig forvaltning av vilt og innlandsfisk. For naturmangfold i vann gjelder regional forvaltningsplan for vannregion Troms og Finnmark 2022–2027. Den regionale forvaltningsplanen er førende for arbeidet med naturmangfold i vannområdet Karlsøy-Balsfjord, som Tromsø kommune er en del av. Forvaltningsplanen inneholder fastsatte miljømål for alle registrerte vannforekomster i vannregionen. Alle vannforekomstene har mål om å oppnå god eller svært god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand, med noen få unntak. Troms fylkeskommune har ikke utarbeidet egne planer eller strategier for natur, men det forventes at den kommende regionale planen for klimaomstilling omhandler arealforvaltning og naturmangfold.

2.4. Lokale føringer

Øverst i kommunens planhierarki er kommuneplanen, som består av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens øverste strategiske dokument, og beskriver mål og visjoner for kommunens langsiktige utvikling. Samfunnsdelen har delmål

knyttet til naturmangfold og arealforvaltning og inneholder en strategi for bærekraftig arealbruk. Disse delmålene er førende for målene for kommunedelplan for naturmangfold. Dette gjelder også arealstrategien, fordi arealbruksendring er en av hovedtruslene mot norsk naturmangfold. Det er følgende punkter som er særlig relevante at kommunedelplanen følger opp:

2.2 Tromsø vil ta vare på naturmangfold og kulturmiljø:

2.2.1 Forvalte sjø- og landarealer på en kunnskapsbasert og bærekraftig måte.

2.2.2 Ivareta og utvikle sammenhengende grøntarealer, vann, vassdrag og friluftsområder, også i tettbygde sentrumsnære områder.

2.2.3 Respektere naturens egenverdi og legge til rette for restaurering av natur der det er mulig.

2.2.4 Forvalte naturmangfold, kulturmiljø (kulturminner og landskap) på en måte som bidrar til å oppfylle nasjonale og egne målsetninger.

2.3 Tromsø vil være et trygt sted å bo og oppholde seg:

2.3.1 Forebygge negative hendelser gjennom god arealplanlegging.

4.1 Tromsø vil ha en arealbruk som styrker samfunnets sosiale bærekraft:

4.1.4 Sikre allmennheten tilgang til natur, grøntområder og fjæra.

4.1.5 Styrke naturverdier, landskap, kulturminner og stedsform som identitetsbyggende elementer og viktige hverdagslandskap.

4.2 Tromsø vil ha en arealbruk som styrker samfunnets klima- og miljømessige bærekraft:

4.2.1 Ta vare på naturmangfold og unngå unødvendige naturinngrep ved å legge føre-var-prinsippet til grunn for planlegging, utbygging og tilpasning til klimaendringer.

4.2.2 Vurdere transformasjon og gjenbruk av bebygde arealer før nye utbyggingsarealer tas i bruk.

4.2.3 Unngå bygging på dyrka mark og viktige skogs- og beitearealer.

4.2.7 Ikke utvide byområdets geografiske ytterpunkter for boligbygging.

4.2.8 Utvikle og sikre grønne korridorer og strandsonen og utvikle markagrensen i kommuneplanens arealdel slik at bynære naturområder på fastlandet og på Kvaløya inkluderes i Tromsømarka-begrepet.

Disse delmålene skal nås til dels gjennom denne kommunedelplanen, men også gjennom annet planverk, for eksempel kommuneplanens arealdel som er den andre halvdel av kommuneplanen. Kommuneplanens arealdel legger den overordnede styringen for disponering og forvaltning av alle arealer i kommunen og legger føringer for kommunedelplan for naturmangfold. Kommunedelplan for naturmangfold skal, når den er ferdig, ligge til grunn for kommuneplanens arealdel og andre planverk som kan ha betydning for naturmangfoldet. Den gjeldende kommuneplanens arealdel er under rullering og forventes å være ferdig i 2025.

Kommunens planstrategi er et verktøy for prioritering av kommunens planarbeid i gjeldende valgperiode. Kommunedelplan for naturmangfold er inkludert i Tromsø kommunes planstrategi og planoversikt for perioden 2024–2027. I planstrategien er det vedtatt fem fokusområder, derav «sosialt rettferdig og miljøvennlig klimaomstilling». Dette fokusområdet presiserer at «det viktigste grepet fremover er å skape og gjennomføre klima- og miljøtiltak på lag med innbyggere og næringsliv, som vesentlig reduserer negativ påvirkning på klima, miljø og natur». I strategien er det foreslått planvask og arealregnskap som eksempler på hvordan fokusområdet skal følges opp.

Det finnes flere kommunale planer som direkte eller indirekte overlapper i tematikk med kommunedelplan for naturmangfold. Disse planene har ingen direkte føringer for kommunedelplan for naturmangfold, men planene må samkjøres for å sikre felles måloppnåelse. De mest sentrale overlappende planene i Tromsø kommune er kommunedelplan for klima, miljø og energi (denne er under rullering og løftes i planhierarkiet),

kystsoneplan for Tromsøregionen, kommunedelplan for vann og avløp, verneplan for matjord, kommunedelplan for overvann, beitebruksplan for Tromsø kommune, kommunedelplan for kulturmiljø, og den kommende landbruksplanen for Tromsø kommune.

3. Kommunedelplanens innhold

Selve kommunedelplanen utarbeides basert på dette planprogrammet og skal bestå av en kunnskapsdel og en handlingsdel som beskrevet i plan- og bygningsloven. Handlingsdelen skal revideres årlig, og kunnskapsgrunnlaget er hensiktsmessig at oppdateres jevnlig for å sikre at planen til enhver tid bidrar til kunnskapsbasert forvaltning.

3.1. Planen som kunnskapsgrunnlag

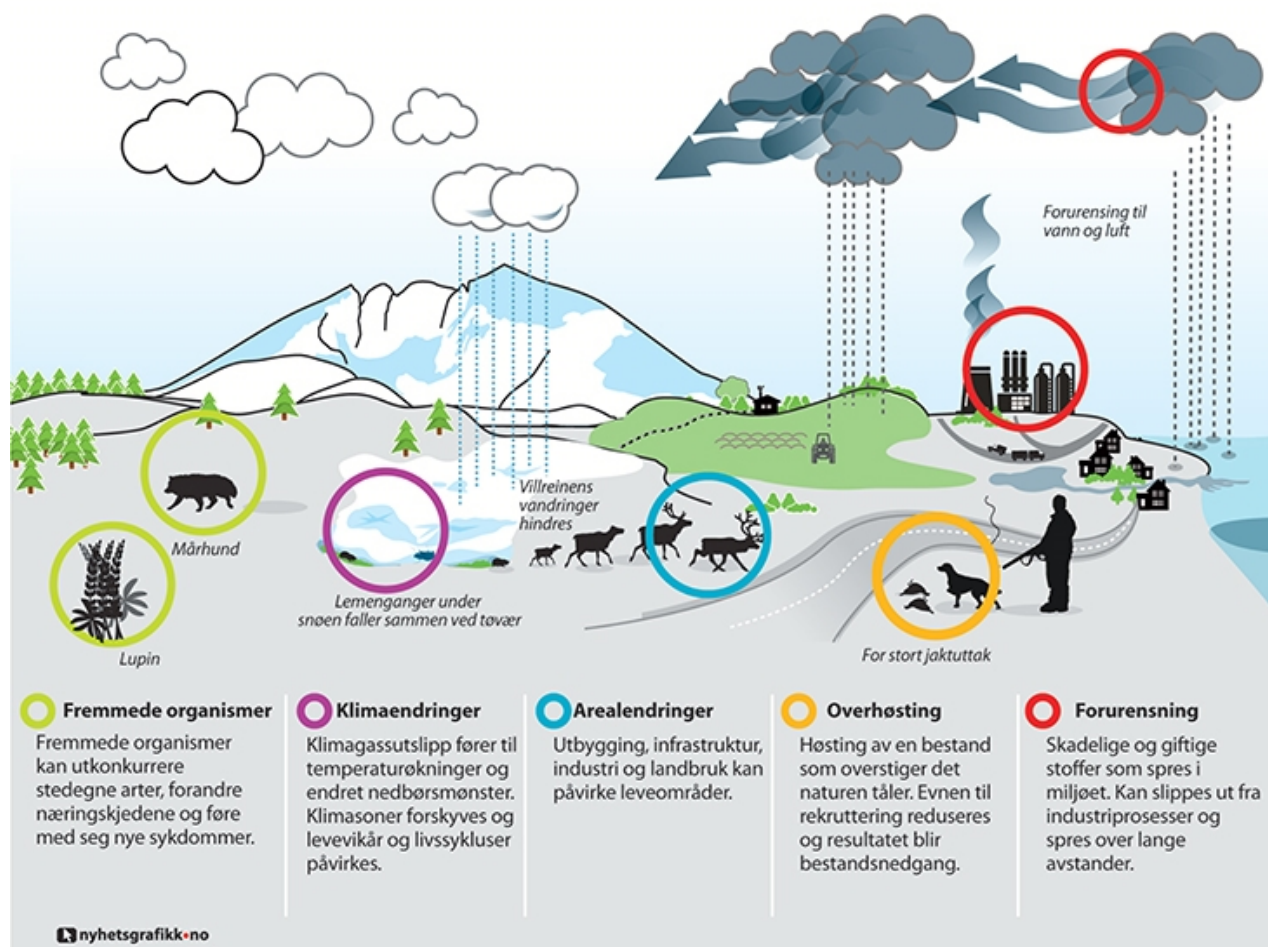
Kommunedelplan for naturmangfold skal fungere som et kunnskapsgrunnlag – for kommuneadministrasjonen i forvaltningsarbeid og utredninger, for lokalpolitikere i vedtaks- og beslutningssammenheng, og for innbyggere og næringsliv. Planens kunnskapsdel skal samle eksisterende kunnskap om naturmangfoldet i Tromsø kommune og beskrive behovet for videre kartlegging og utredninger. Det skal i tillegg gjøres rede for utviklingstrekk og utfordringer mot naturmangfoldet. Å samle denne kunnskapen vil avdekke områder med begrenset kunnskap og behov for videre kartlegging og utredninger.

For å kunne være et nyttig kunnskapsgrunnlag, må planen inneholde en sammenstilling av oppdatert, eksisterende kunnskap om kommunens naturmangfold. Særlig relevant blir det å beskrive utvalgte naturtyper, rødlistede naturtyper, rødlistede arter og arter av nasjonal forvaltningsinteresse. I tillegg er det vesentlig at kunnskapsgrunnlaget omtaler natur av særlig lokal viktighet, for eksempel kystsonen, natur i byområdet, og naturområder av særlig stor betydning. Sammenstillingen av eksisterende kunnskap kommer til å basere seg på kunnskapskilder som Naturbase, Kilden og Artskart, Naturindeks og Fagsystemet for økologisk tilstand, rødlistene for arter og naturtyper, og lokale kartlegginger av blant annet ny tverrforbindelse og ny E8 i Ramfjord. Den viktigste kunnskapen skal presenteres på en intuitiv og lettforklarlig måte, for eksempel i form av kart.

Kommunedelplanen skal beskrive hvilke utfordringer som truer naturmangfoldet i Tromsø og hvilke utviklingstrekk man ser eller forventer å se i framtiden. Små og store trusler kan, alene eller i sum, føre til store negative konsekvenser og derfor er det viktig at disse avdekkes og forstås for å avverge forringelse eller ødeleggelse av naturen. Arealbruksendringer, klimaendringer, forurensing og forsøpling, overhøsting og spredning av fremmede arter er de største truslene mot naturmangfoldet i Norge og i verden, se figur 4. Kunnskapsgrunnlaget skal avdekke hvordan disse truslene utspiller seg i Tromsø kommune.

Kommunedelplanen skal også ta høyde for at klimaendringene fører til at naturen er i endring, og at dette kan påvirke prioriteringen og effekten av ulike tiltak for å ta vare på naturen. Eksempelvis blir naturen i fjellene sterkt påvirket av klimaendringer: det blir mindre og mindre fjellandskap i Norge på grunn av varmere temperaturer og heving av skoggrensa, som vil endre miljøbetingelsene for artene som har tilpasset seg fjellmiljøet. Halvparten av artene i Norge som er negativt påvirket av klimaendringer, er knyttet til fjellet.

Påvirkninger på natur

Figur 4: Påvirkninger på natur. Ulike trusler mot naturmangfoldet i Norge illustreres og beskrives. Figuren er utarbeidet av Nyhetsgrafikk og hentet fra Meld. St. 14 (2015-2016).

3.2. Planen som styringsverktøy

I tillegg til kunnskapsgrunnlaget skal planen gi retning til kommunens videre arbeid med å sikre naturmangfoldet. Beskrivelsene av kartleggingsstatus, behov for kunnskapsinnhenting, utviklingstrekk og utfordringer skal si noe om hvilke naturområder, naturtyper, arter, eller økosystemer som burde prioriteres for å bevare naturmangfoldet i kommunen. På det viset kommer planen til å peke ut fokusområder eller -temaer for det videre arbeidet, inkludert hvor det er behov for videre utredninger.

For å unngå unødvendige negative påvirkninger på naturen trenger kommunen tydelige retningslinjer for hvordan naturmangfold skal veies opp mot andre samfunnsinteresser. Kommunedelplan for naturmangfold skal veilede kommunens praksis på slike avveininger hos administrasjonen og politikerne.

Kommunedelplanen skal inneholde en handlingsdel bestående av en rekke tiltak som beskriver hvordan målsetningene i kommunedelplanen skal følges opp. Tiltakene skal være konkrete og bidra til å ivareta eller bedre tilstanden i naturmangfoldet og å avverge aktuelle trusler. Dette kan for eksempel handle om aktuelle prosjekter for restaurering av ødelagt natur, utredninger som er nødvendige for å tette kunnskapshull, eller tiltak for å bekjempe forekomster av fremmede arter.

4. Planprosess og medvirkning

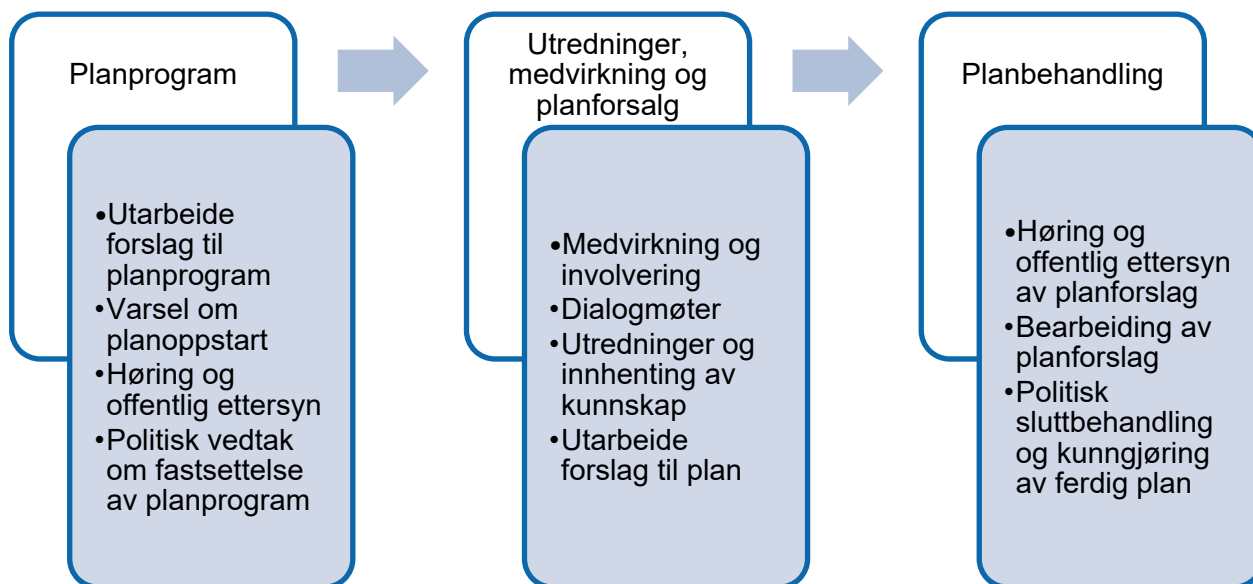
4.1. Planprosessen

Utarbeidelsen av kommunedelplanen skal følge plan- og bygningslovens krav til innhold og prosess. Dette planprogrammet er utarbeidet for å gi rammer for hva selve planforslaget skal handle om og hvordan den videre planprosessen skal gjennomføres. Etter plan- og bygningsloven skal planprogrammet gjøre rede for:

- Formålet med planarbeidet
- Planprosessen med frister og deltakere
- Opplegget for medvirkning
- Mulige alternativer og behovet for utredninger

Planens formål er beskrevet i delkapittel 1.1, planprosessen og opplegget for medvirkning finnes her i kapittel 4, og mulige alternativer og utredningsbehov er beskrevet i kapittel 3.

Planprogrammet skal legges til offentlig ettersyn og justeres basert på innspillene som sendes inn. Det ferdige planprogrammet fastsettes gjennom politisk vedtak, og deretter begynner arbeidet med forslaget til selve kommunedelplan for naturmangfold. I denne fasen gjennomføres utredninger, analyser og videre medvirkning. Det er planforslaget som skal inneholde kunnskapsdel og handlingsdel. Forslaget skal legges til offentlig ettersyn og bearbeides i lys av høringsinnspillene, før det sendes til politisk sluttbehandling. Først når planforslaget er sluttbehandlet er kommunedelplan for naturmangfold vedtatt. En forenklet framstilling av planprosessen er visualisert i figur 5.

Figur 5: Visuell framstilling av en forenklet planprosess.

4.2. Organisering av planarbeidet

Arbeidet med naturmangfold spenner over flere fagfelt og kommunale ansvarsområder. Derfor skal planarbeidet organiseres på en måte som tilrettelegger for tverrfaglig deltagelse og økt bevisstgjøring internt i kommuneorganisasjonen. Dette gjør også at det pågående arbeidet med naturmangfold integreres i andre relevante prosesser i kommunen. Naturmangfold er nært knyttet opp til arealforvaltning, klima og forurensing, og derfor er det kontinuerlig dialog gjennom planprosessene knyttet til kommunedelplan for naturmangfold, kommunedelplan for klima-, miljø- og energi og kommuneplanens arealdel.

Utarbeidelsen av kommunedelplan for naturmangfold organiseres som et prosjekt. Prosjektledelsen tilegnes enhet for klima, miljø og landbruk i seksjon for byutvikling, og prosjektgruppen består av miljø- og landbruksrådgivere i tillegg til prosjektleder som har

stillingstittel klimarådgiver. Prosjektgruppen rapporterer til ledergruppen for avdeling for bymiljø som er styringsgruppe for prosjektet. En utvidet arbeidsgruppe, bestående av nøkkelpersoner i andre avdelinger, bistår innen sine respektive fagområder. Kommuneadministrasjonen inviteres dessuten til å gi sine innspill til planprogrammet og planforslaget gjennom interne høringer. Samarbeidet på tvers av fagområder og avdelinger skal sikre tverrfaglig standard og intern samkjøring. Det kan bli aktuelt med bruk av konsulent til deloppgaver, for eksempel for å dekke kartleggingsbehov.

4.3. Medvirkning

Kommunedelplan for naturmangfold er underlagt plan- og bygningslovens krav om medvirkning og kommunikasjon. Dette betyr at oppstarten av planarbeidet skal varsles, og at både planprogrammet og forslaget til endelig plan legges til offentlig ettersyn med høringsperioder på minimum seks sammenhengende uker. Særlig hensyn skal tas for å tilrettelegge for aktiv medvirkning fra grupper som behøver spesiell tilrettelegging, deriblant barn og unge.

Tromsø kommune ønsker medvirkning gjennom hele planprosessen, også utenfor høringsperiodene. Hvem som helst oppfordres til å la sine meninger bli hørt, og alle innspill skal merknadsbehandles og vurderes.

Når planprogrammet legges til offentlig ettersyn blir det varslet oppstart av planarbeidet i lokale medier og på kommunens hjemmeside. Det opprettes en digital prosjektside på kommunens nettsider for å fremstille planprosessen elektronisk, for å lett kunne presentere oppdatert informasjon om planarbeidet, og for å invitere allmennheten til å gi innspill eller be om dialogmøter. Prosjektsiden forblir operativ gjennom hele planprosessen for å tilgjengeliggjøre planarbeidet og for å effektivt følge opp innspill og henvendelser.

Det er hensiktsmessig å invitere til spisset dialog som spesifikt handler om naturmangfoldet i Tromsø kommune. Gjennom hele planarbeidet kommer kommunen til å invitere forskjellige interessenter til medvirkningsarrangementer, for eksempel dialogmøter eller medvirkningsverksteder. Formatet på hvert medvirkningsarrangement kan tilpasses målgruppen og formålet med arrangementet. Aktører utenfor kommunen er velkomne til å be om å møte kommunen for å medvirke til planarbeidet.

Det vil være viktig å involvere interesseorganisasjoner og enkeltpersoner som har god kunnskap om det lokale naturmangfoldet. Eksempler på interessenter det kan være nyttig å medvirke med er Tromsø ungdomsråd, relevante utviklingslag, bygdelag og bydelsråd, relevante fagmiljøer, Sametinget, Troms fylkeskommune, Statsforvalteren i Troms og Finnmark, næringsliv, interesseorganisasjoner og aktuelle grunneiere. Også enkeltpersoner mulighet til å medvirke i planarbeidet. Kommunedelplanen skal følge konsultasjonsplikten og skal derfor medvirke med samiske interesser tidlig i planarbeidet. Som nevnt skal kommunen legge til rette for medvirkning med barn og unge, og dette vil kommunen gjennomføre i samarbeid med for eksempel barnehager, skoler, og ungdomsrådene i Tromsø kommune og Troms fylkeskommune. Det vurderes å opprette en ekstern referansegruppe bestående av fagekspert, interessenter og relevante offentlige instanser som et tillegg til ordinær medvirkning. Tromsø kommune samarbeider med nabokommuner som utarbeider lignende planverk for naturmangfold, og deltar også i et nettverk for norske kommuner som mottar midler fra Miljødirektoratet for å utarbeide denne typen planer.

Under arbeidet med planprogrammet har det foregått medvirkningsmøter og kommet innspill i sammenheng med utarbeidelsen av annet planverk. For at medvirkningen skal være ressurseffektiv og ha helhetlig tilnærming, samkjøres medvirkningsprosesser tilknyttet ulike

planverk. Dette gjelder særlig medvirkningen som arrangeres i tilknytning til rullering av kommunedelplan for klima, miljø, og energi, samt landbruksplanen og kommuneplanens arealdel, hvor det har vært medvirkning med næringslivsaktører, jordbruket, miljøvernorganisasjoner, Tromsø ungdomsråd og Troms fylkeskommune. Denne typen samorganisering av medvirkning fortsetter videre i planarbeidet.

4.4. Framdriftsplan

Tabell 1: Framdriftsplan. Tabellen viser tidshorisont og milepæler for planarbeidet.

År	2024				2025			
Kvartal	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Planprogram								
Utarbeide prosjektplan								
Utarbeide planprogram								
Høring og offentlig ettersyn planprogram								
Justeringer i planprogram etter høring								
Politisk vedtak av planprogram								
Rapportering til Miljødirektoratet								
Planforslag								
Gjennomføre kartlegging, analyse, utredning								
Gjennomføre medvirkning								
Utarbeide planforslag								
Høring og offentlig ettersyn planforslag								
Justeringer i planforslag etter høring								
Politisk vedtak av planforslag								
Rapportering til Miljødirektoratet								

4.5. Midler avsatt til planarbeidet

Følgende midler er tilgjengelige for arbeidet med kommunedelplan for naturmangfold:

- Egne midler: 900,000 kr i 2024 og 450,000 kr i 2025.
- Tilskudd fra Miljødirektoratet: 400,000 kr i perioden 2024–2026, forutsatt oppfyllelse av krav om rapporteringer og frister for vedtak.

Midlene er tiltenkt å brukes til konsulentbistand, medvirkningsarbeid, og andre uforutsette behov.

5. Dette ønsker Tromsø kommune særlig innspill på

Planprogrammet til kommunedelplan for naturmangfold skal ligge til offentlig ettersyn og høring i september og oktober 2024, i minimum seks uker. Alle typer innspill til planarbeidet ønskes velkommen, som tydeligere beskrevet i delkapittel 4.3 om medvirkning.

Spesielt viktig er det å få innspill og synspunkter angående:

- Hvilke aktuelle tema og problemstillinger bør vurderes i det videre planarbeidet?
- Hvilke kunnskapshull behøver planarbeidet å tette?
- Hvilke kriterier skal kommunen bruke for å prioritere fokusområder eller -temaer i planarbeidet?
- Hvilke tiltak anses som relevante å vurdere til handlingsdelen?

Alle innspill, merknader og dialogmøter vurderes i det videre arbeidet med kommunedelplanen.

Høringsinnspill må inn sendes skriftlig til Tromsø kommune via én av disse kanalene:

- Epost til postmottak@tromso.kommune.no
- Digital prosjektside «Kommunedelplan for naturmangfold»
- Brev til adressen:
Tromsø kommune, seksjon for byutvikling
Postboks 6900
9299 Tromsø.

Figur 6: Lundefugl. Foto: Bo Eide.